

«ایران» در میزگردی وضعیت همکاری‌های اقتصادی ایران با قطر را بررسی کرد

در ۱۰ سال اخیر از قطر غفلت کردیم

گروه اقتصادی / مهدی کاشی پرها، سفررئیس جمهور به قطر برای ششمین نشست مجمع کشورهای صادرکننده گاز، فضایی را ایجاد کرد که دو کشور ایران و قطر ۱۴ سند همکاری در حوزه‌های اتصال شبکه‌های برق دو کشور و همکاری در حوزه‌های استاندارد، ورزش و جوانان، مناطق آزاد، آموزش عالی و فرهنگی و هنری امضا کنند. طی ماه‌های اخیر رئیس جمهور کشورمان به دنبال احیای روابط با کشورهای همسایه است؛ موضوعی که دولت گذشته فراموش و اقتصاد و سیاست‌های اقتصادی را وابسته و مشروط‌به برجام کرده بود.

طی این مدت سفر به کشورهای همسایه، باب جدیدی از مذاکرات را فراهم کرده و البته فضای خوبی برای فعالان اقتصادی کشورمان ایجاد شده است تا بتوانند دوباره با قدرت وارد بازار کشورهای همسایه شوند. آمریکا با دور دوم تحریم‌های ظالمانه خود به دنبال منزوی کردن اقتصاد ایران بود و به نظر می‌رسد سیاست‌هایی که دولت گذشته در مرادات تجاری داشت، باعث شد ایران با چالش‌های جدی روبه‌رو شود. اما رئیس جمهور کشورمان و کابینه دولت سیزدهم از روزی که فعالیت خود را آغاز کردند، بازار کشورهای هدف را مدنظر قرار دادند و اکنون می‌بینیم خوشبینی‌ها نسبت به گذشته در رابطه با همکاری تجاری با کشورهای مختلف و بخصوص همسایگان ایران بیشتر شده است. بر این اساس در خصوص ظرفیت‌های اقتصادی و همکاری ایران با کشور قطر میزگردی با حضور محمد رضا مودودی، سرپرست اسبق سازمان توسعه تجارت و سیدعلی رضوی، عضو هیات مدیره اتاق مشترک ایران و قطر برگزار شد که در ادامه می‌خوانید.

■ **تعامل تجاری ایران با قطر چگونه است و چه مشکلات و معضلاتی در این حوزه وجود دارد؟**

رضوی– سطح مرادوات تجاری ایران با قطر، تناسبی با سطح سیاسی و دیپلماتیک ما ندارد. قطر یک بازار کاملاً مصرفی و فرصت بسیار خوبی برای تجار ایرانی است تا کالاهای کشورمان را در این بازار عرضه کنند. ما در ارتباط با توسعه تجاری دو هدف را در نظر می‌گیریم؛ اول قطر پیگیری می‌کنیم؛ اول از همه بحث توسعه صادرات محصولات ایرانی به قطر و دوم سرمایه‌گذاری قطری‌ها در بازار ایران است. هر آنچه که ما در اتاق بازرگانی و همه اعضای کشور پیگیری می‌کنیم عین منافع ملی است. لذا همه باید مسئولیت این موضوع را به عهده بگیریم. مناسبات تجاری ما با بازار قطر تناسبی با سطح روابط دیپلماتیک و روابط عالی که با قطر داریم ندارد. معتقدم چشم‌اندازی که در مبادلات اقتصادی با قطر در حدود ۱ میلیارد دلار تعریف شده با توجه به ظرفیت جام جهانی پیش رو کاملاً قابل تحقق است.

یکی از مشکلاتی که نتوانسته‌ایم سطح مبادلات تجاری با قطر را افزایش دهیم، این است که موانعی برای تجار ایرانی در قطر نداریم. در حال حاضر نیمی از بازرگانی در قطر نداریم و همچنین جایی به‌عنوان مرکز تجاری ایران در دوحه وجود ندارد. در چنین شرایطی جایگاهی برای حمایت از صادرکنندگان تجار ایرانی در قطر نداریم. تنها در قطر یک سفارتخانه داریم که موضوعات بسیار زیادی را پیگیری می‌کند و مسئولیت‌های متعددی دارد. قاعدتاً ما نمی‌توانیم از سفارتخانه‌ها توقع داشته باشیم که کار ویژه‌ای برای مناسبات تجاری انجام دهند. لذا ما نیاز به‌تعمیراتی در بازار بازرگانی فعال و مرکزی و با‌عنوان خانه تجار ایرانی داشته باشیم تا تجار پایگاهی داشته باشند و مورد حمایت قرار گیرند؛ در جلانه تجاری می‌توان اطلاعات اقتصادی را رد و بدل و جلسات توجیه‌ای معمول کرد. اگر موضوعات عنوان شده مورد پیگیری و انجام قرار گیرد، رسیدن به عدد ۱ میلیارد دلار در دو ر استرس نیست.

■ **دیدگاه شما درباره بازار قطر و اینکه ما چقدر ظرفیت‌داریم چیست؟**

مودودی– ایران با داشتن ۱۵ کشور همسایه تقریباً دومین کشور دنیا است که بالاترین تعداد همسایگان را دارد. اما این توقع ممکن است ایجاد شود که با توجه به حجم بسیار بالایی که همسایگان ایران در تجارت با کشورهای دنیا دارند، ما نیز می‌توانیم به‌سهم ۲٫۵ درصد فعلی را افزایش دهیم، اما اگر واقع بین باشیم دنیا در حال تغییر است. زمانی بود که کشورها فقط با همسایگان خود فعالیت می‌کردند ولی اکنون به‌جهت مباحث امنیتی و اقتصادی روابط بین کشورها دیگر در محدوده همسایگی نیست.

امروزه با تغییرات شگرفی که در حوزه لجستیک، ارتباطات سیاسی، سیاست‌های تعرفه‌ای و تغییرات ساختار به‌وجود آمده است، جهان دیگر عاملی به نام همسایگی نمی‌تواند درصد صد تأثیرگذار باشد. کشورها به‌دلیل توانایی تکنولوژی که به‌دست آوردند رابطه‌ای که می‌خواهند با سایر کشورها برقرار کنند، باید توجه اقتصادی را در نظر بگیرد. چنین شرایطی برای تاجری حدود ۱۲۰ کشور دنیا است. بنابراین بسیاری از کشورهای که به‌لحاظ اقتصادی قدرتمند هستند این سهم از بازار را در جاهایی که همسایگی نیستند کشف می‌کنند. حال اتفاقی منجر به این می‌شود که ما بتوانیم سهم بیشتری از یک کشور همسایگان داشته باشیم؛ ما باید بتوانیم روندها و ترندهای جهانی که در حوزه تجارت در حال شکل‌گیری است را به‌خوبی شناسایی و براساس آنها برنامه‌ریزی و تعریف کنیم. قطر به‌لحاظ مساحت و اندازه‌ها یک استان در ایران است. جمعیت آن نزدیک به ۲ میلیون نفر است که شاید ۶۰ تا ۷۰ درصد آن خارجی هستند یعنی تعداد قطری‌های اصیل خیلی کم است. اما به‌لحاظ حجم واردات کشوری است که تا مقاطعی نزدیک به ۲۰ میلیارد دلار واردات داشته که عدد بسیار بزرگی است.

ترکیب سید وارداتی محصولات که قطری‌ها وارد می‌کنند آیا از جنس ترکیب سید صادراتی ما است؟ اگر این تناسب به‌وجود نداشته باشد شما نمی‌توانید سهمی از این بازار بزرگ به دست بیاورید. اگر ترندها و روندها را می‌شناسیم اکنون یکی از کشورهای پودیم که در پروژه‌های عمرانی جام جهانی قطر مشارکت داشتیم. از ۱۰ سال پیش تعیین شد که قطر میزبان جام جهانی

■ چهارشنبه ۴ اسفند ۱۴۰۰

■ سال بیست و هشتم

■ شماره ۷۸۵۷

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

باشد. یکی از مشکلات عیدیه‌ای که در ساختار دولت داریم این است که برنامه‌های روزمره خود را در برنامه اجرایی رئیس جمهور یا سیاست‌های کلان اقتصادی خیلی جالب بود. او گفت چرا من باید خودم را هزینه

باجریه و مقبول سینما طرف صحبت اینها باشید و مکلانه کنید که ما بتوانیم بین هنر و صنعت ارتباط نزدیکی برقرار کنیم. جمله‌ای که وی به من گفت می‌توانست خیلی سریع خود را بدون اتکا به دولت با شرایط وفق دهد و نقش مهم و تأثیرگذاری ایفا کند. در حوزه تجارت سرعت در تصمیم‌گیری و اجرا وجود ندارد و این مصیبتی است که گریبان ما را گرفته است. قطع یقین اگر هر همسایه دیگری دچار بحران شود تا زمانی که ما بتوانیم تثبیت پیدا کنیم زمانبر خواهد بود و عملاً آن بازار را از دست می‌دهیم، مگر اینکه مثل عراق و افغانستان مصیبت طولانی داشته باشند تا ما بتوانیم ایفای نقش کنیم. نکته دیگری که حائزاهمیت است نداشتن برنامه طولانی مدت با قطر و حتی سایر کشورهای همسایه است. ما باید برنامه‌ای داشته باشیم که در بازار کشور هدف، ثبات پیدا کنیم. قطری‌ها بعد از اتفاقی که افتاد و چالشی که برای آنها با سایر کشورهای عربی ایجاد شد،

با این وحشت مواجه شدند که هر لحظه امکان دارد، کشورشان با کمبود و نقصان روبه‌رو شود از همین رو به سمت تجهیز و کاهش وابستگی‌های خود حرکت کردند. در ایران نیز مدام درگیر جنگ اقتصادی هستیم و تحریم می‌شویم لذا این امر یک فرصت خیلی خوبی بود که ما می‌توانستیم بخشی از فرایند تولید خود را به قطر انتقال دهیم تا از این طریق ضمن ایجاد فضا و فرصت در قطر تحریم‌ها را دور بزنیم و حتی وارد بازار

سایر کشورهای عربی شویم. فکر نمی‌کنیم مشارکت در سرمایه‌گذاری‌هایی که می‌تواند برند تجاری ما را در خارج از کشور تثبیت کند، بخشی از فرایند تعامل تجاری باشد. به عبارتی معتقدم در ۱۰ تا ۱۵ سال آینده موضوعی به‌نام صادرات در دنیا نداشته باشیم. به نظر می‌رسد سال‌های آتی قدرت دست بلوک‌های اقتصادی خواهد بود که شامل یک زنجیره از تولید هستند. متأسفانه ایران در هیچ زنجیره‌ای مشارکت

نکرده است. قطر یک فرصت خیلی خوب برای ایران است. به جای اینکه فقط به آنها کالا بفروشیم و بخشی از کار ما در واقع همین خواهد بود، ضرورت دارد در زنجیره‌های ارزشی مشارکت کنیم که این امر می‌تواند هم نول و حل و فصل کند، اما در منطقه تثبیت کند و هم اینکه برند ما را از خارج از مرزهای ایران عبور و اجازه دهد در سطح بین‌المللی بهتر ایفای نقش کنیم. قطر احساس می‌کند کشورهای عربی رقیب اش هستند، این مهم یک فرصت برای ایران است. نقش برادری و همسایگی خود را ایفا کند قبل از اینکه چینی‌ها، اروپایی‌ها، ترکیه یا سایر کشورها ورود کنند. نباید این پتانسیل را دست‌کم گرفت و حداقل به‌عنوان یکی از پایگاه‌های قدرتمندی که می‌تواند محل تولید و توزیع کالاهای ایرانی کنار محصولات قطری باشد، فرصت‌سازی کنیم. ما اکنون یک خط ملاموم، مستقیم و مناسب از ایران به قطر نداریم. بخش عمده‌ای از صادرات ما به قطر از طریق لنج‌های چینی در بندر دیر و بندر بوشهر انجام می‌شود. با شیوع ویروس کرونا، ورود این لنج‌ها به قطر ممنوع شده و این ممنوعیت از آنجا نشأت می‌گرفت که بعضاً مشاهده شده این لنج‌ها مواد مخدر وارد قطر می‌کردند و این معضل بزرگی است که باید یک بار برای همیشه حل و فصل شود. اخیراً این لنج‌ها در بندر الرویس تخلیه می‌شوند. مدیر بندر الرویس حدود یک ماه پیش به بندر بوشهر آمد و از بندر دیر بازدید کرد که این مشکلات را حل کند. خبلی از نگاه دیپلماسی اقتصادی فاصله گرفته است. در دنیا اگر موضوعات سیاسی دنبال می‌شود به خاطر منافع اقتصادی است. اگر جنگی در حال رخ دادن است به خاطر منافع اقتصادی است. تجربه نشان داده که معضلات اقتصادی وزارت خارجه حتمی‌توانند است. خیلی خاصی انجام دهد غیر از نشست‌ها و جلساتی که معمول است و همه سازمان‌ها و ارگان‌ها برپا می‌کنند. درست است که سفارتخانه‌ها گاهی خود را درگیر این مسأله می‌کنند اما اولویت نیست.

در بعضی از کشورها سفرای ما واقعاً وقت و انرژی می‌گذارند و تلاش می‌کنند تا بتوانند سهم ایران را در اقتصاد کشور هدف افزایش دهند، اما در بعضی کشورهای دیگر تجارت‌های حتمی‌توانند است. برای شورای ایرانی به جای اینکه در بغل تجار ایرانی بیفتند، به سمت کشوری که رفته‌اند، غش می‌کنند. وزارت امور خارجه باید مشخص کند که می‌خواهد اقتصاد را توسعه دهد یا سیاست را. در حال حاضر اقتصاد است که هزینه سیاست را می‌دهد اما در تمام دنیا این قضیه معکوس است و سیاست هزینه می‌کند برای اینکه اقتصاد رشد کند. بنابراین وقتی به بازار جدیدی می‌رسیم که برای ایران می‌تواند یک بازار بالقوه یا بالفعل باشد، بخش خصوصی از طرفی مبادلات دولت ما دولت اقتصادی نیست و اگر مدیر دولتی از بخش خصوصی حمایت کند منم می‌شود. من در سفری که به چین داشتم، از یکی از کارخانه‌های کفش (یکی از برندهای قدرتمند چین) آنجا بازدید کردم و دیدم بیش از ۱۰ عکس از رئیس جمهور چین با لباس ورزشی این شرکت در حالی که محصولات این شرکت را به رئیس جمهور روسیه، پادشاه اسپانیا، ملکه انگلیس و… می‌کرد، وجود داشت. از من می‌جای تعجب داشت که نمی‌گویند رئیس جمهور از خود هزینه می‌کند. این اواخر با یکی از هنرمندان جلساتی داشتم به او گفتم می‌خواهیم یک برنامه‌ای درست کنیم که برندهای مختلف بیایند و شما به‌عنوان هنرمندی

باجریه و مقبول سینما طرف صحبت اینها باشید و مکلانه کنید که ما بتوانیم بین هنر و صنعت ارتباط نزدیکی برقرار کنیم. جمله‌ای که وی به من گفت می‌توانست خیلی سریع خود را بدون اتکا به دولت با شرایط وفق دهد و نقش مهم و تأثیرگذاری ایفا کند. در حوزه تجارت سرعت در تصمیم‌گیری و اجرا وجود ندارد و این مصیبتی است که گریبان ما را گرفته است. قطع یقین اگر هر همسایه دیگری دچار بحران شود تا زمانی که ما بتوانیم تثبیت پیدا کنیم زمانبر خواهد بود و عملاً آن بازار را از دست می‌دهیم، مگر اینکه مثل عراق و افغانستان مصیبت طولانی داشته باشند تا ما بتوانیم ایفای نقش کنیم. نکته دیگری که حائزاهمیت است نداشتن برنامه طولانی مدت با قطر و حتی سایر کشورهای همسایه است. ما باید برنامه‌ای داشته باشیم که در بازار کشور هدف، ثبات پیدا کنیم. قطری‌ها بعد از اتفاقی که افتاد و چالشی که برای آنها با سایر کشورهای عربی ایجاد شد،

با این وحشت مواجه شدند که هر لحظه امکان دارد، کشورشان با کمبود و نقصان روبه‌رو شود از همین رو به سمت تجهیز و کاهش وابستگی‌های خود حرکت کردند. در ایران نیز مدام درگیر جنگ اقتصادی هستیم و تحریم می‌شویم لذا این امر یک فرصت خیلی خوبی بود که ما می‌توانستیم بخشی از فرایند تولید خود را به قطر انتقال دهیم تا از این طریق ضمن ایجاد فضا و فرصت در قطر تحریم‌ها را دور بزنیم و حتی وارد بازار

سایر کشورهای عربی شویم. فکر نمی‌کنیم مشارکت در سرمایه‌گذاری‌هایی که می‌تواند برند تجاری ما را در خارج از کشور تثبیت کند، بخشی از فرایند تعامل تجاری باشد. به عبارتی معتقدم در ۱۰ تا ۱۵ سال آینده موضوعی به‌نام صادرات در دنیا نداشته باشیم. به نظر می‌رسد سال‌های آتی قدرت دست بلوک‌های اقتصادی خواهد بود که شامل یک زنجیره از تولید هستند. متأسفانه ایران در هیچ زنجیره‌ای مشارکت نکرده است. قطر یک فرصت خیلی خوب برای ایران است. به جای اینکه فقط به آنها کالا بفروشیم و بخشی از کار ما در واقع همین خواهد بود، ضرورت دارد در زنجیره‌های ارزشی مشارکت کنیم که این امر می‌تواند هم نول و حل و فصل کند، اما در منطقه تثبیت کند و هم اینکه برند ما را از خارج از مرزهای ایران عبور و اجازه دهد در سطح بین‌المللی بهتر ایفای نقش کنیم. قطر احساس می‌کند کشورهای عربی رقیب اش هستند، این مهم یک فرصت برای ایران است. نقش برادری و همسایگی خود را ایفا کند قبل از اینکه چینی‌ها، اروپایی‌ها، ترکیه یا سایر کشورها ورود کنند. نباید این پتانسیل را دست‌کم گرفت و حداقل به‌عنوان یکی از پایگاه‌های قدرتمندی که می‌تواند محل تولید و توزیع کالاهای ایرانی کنار محصولات قطری باشد، فرصت‌سازی کنیم. ما اکنون یک خط ملاموم، مستقیم و مناسب از ایران به قطر نداریم. بخش عمده‌ای از صادرات ما به قطر از طریق لنج‌های چینی در بندر دیر و بندر بوشهر انجام می‌شود. با شیوع ویروس کرونا، ورود این لنج‌ها به قطر ممنوع شده و این ممنوعیت از آنجا نشأت می‌گرفت که بعضاً مشاهده شده این لنج‌ها مواد مخدر وارد قطر می‌کردند و این معضل بزرگی است که باید یک بار برای همیشه حل و فصل شود. اخیراً این لنج‌ها در بندر الرویس تخلیه می‌شوند. مدیر بندر الرویس حدود یک ماه پیش به بندر بوشهر آمد و از بندر دیر بازدید کرد که این مشکلات را حل کند. خبلی از نگاه دیپلماسی اقتصادی فاصله گرفته است. در دنیا اگر موضوعات سیاسی دنبال می‌شود به خاطر منافع اقتصادی است. اگر جنگی در حال رخ دادن است به خاطر منافع اقتصادی است. تجربه نشان داده که معضلات اقتصادی وزارت خارجه حتمی‌توانند است. خیلی خاصی انجام دهد غیر از نشست‌ها و جلساتی که معمول است و همه سازمان‌ها و ارگان‌ها برپا می‌کنند. درست است که سفارتخانه‌ها گاهی خود را درگیر این مسأله می‌کنند اما اولویت نیست.

رضوی؛ معتقدم چشم اندازی که برای مبادلات اقتصادی با قطر در حدود ۱ میلیارد دلار تعریف شده با توجه به ظرفیت جام جهانی پیش رو کاملاً قابل تحقق است. در حال حاضر این بازرگانی در قطر نداریم و همچنین جایی به‌عنوان مرکز تجاری ایران در دوحه وجود ندارد. در چنین شرایطی جایگاهی برای حمایت از صادرکنندگان و تجار ایرانی در قطر نیست

مودودی؛ در دور دوم تحریم‌های آمریکا، تعداد ر این‌های ما از ۲۱ نفر به ۲ نفر کاهش پیدا کرد، ضمن اینکه از اول نیز ۲۱ نفر عدد خیلی کمی بود

■ **دیدگاه شما در این باره چیست؟ نبود ر این با اقتصادی چه چالش‌هایی را در مرادوات تجاری ایران با کشورهای بخصوص قطر ایجاد می‌کند؟**

رضوی– خیلی مایه تأسف است که ما به بهانه نبود منابع مالی ر این‌های اندکی را که داشتم در مقطعی حذف کردیم. یک ر اینز مگر سالی یکبار برای کشور هزینه‌توانند است. مگر پیش از ۱۰۰ هزار تا ۱۵۰ هزار دلار است؟ اما وجود یک ر اینز و فعالیت‌هایی که یک ر اینز حرفه‌ای می‌تواند انجام دهد، بسیار ارزشمند است. همین ۲۰۰ میلیون دلار مبادله تجاری با قطر را به راحتی در یک فرایند دو تا سه سال می‌توان به

عده‌هایی که مدنظر است رساند. اما متأسفانه به این امر توجهی نمی‌شود. اگر می‌خواهیم ر اینز در کشور هدف مؤثر واقع شود باید مکانیزم انتخاب آن نیز تعیین‌کنند. باید آدم‌های توانمند و کارآفرین‌های جواب‌پس داده و آدم‌هایی را که قد و قامت بین‌المللی کار کردند انتخاب کرد؛ ما از این آدم‌ها کم نداریم. امیر عبداللهیان؛ وزیر امور خارجه تأکید مؤکدی نسبت به تبدیل ر اینزبان بازرگانی دارد و همچنین وزارت صمت در حال ر اینز برای جذب ر اینز بازرگانی است. بدین جهت بوی بهبود به مشام می‌رسد. امیدواریم این امر تحقق پیدا کند چرا که ارسال ر اینزبان منبند منابع مالی زیادی نیست. می‌توان خارج از سفارت دفتر تجاری و بازرگانی ایران را در کشورهای هدف صادراتی ایجاد کنیم تا حداقل ر اینزبان در آنجا مستقر شوند.

■ **چه موضوعاتی در رابطه با قطر باید در دستور کار قرار گیرد تا بتوان حجم مبادلات تجاری بین دو کشور را افزایش داد؟**

مودودی– همین که رئیس جمهور به کشورهای مختلف سفر می‌کند بسیار مهم و تأثیرگذار است. این ارتباطات کام اول تسهیل تجارت است. هر میزان که رئیس جمهور بتواند تعداد سفرهای خود را مخصوصاً به کشورهای همسایه افزایش دهد به نفع آن بخش‌های اقتصادی نیز مجبور می‌شوند به خاطر گزارش کار خود نیز اقداماتی را انجام دهند. از طرف دیگر تیم اقتصادی که این سفرها را پشتیبانی می‌کند باید برنامه داشته

رضوی– سفر آقای رئیس جمهور سفری با موضوعیت مشخص نیست مجمع کشورهای صادرکننده گاز است، اما در کنار دیپلماسی سیاسی هیأت‌هایی از بخش خصوصی هم حضور دارند تا با مشورت با آنها مناسبات تجاری تسهیل شود.

بدین جهت ما نیاز داریم که در قطر (پایگاه مرکز تجاری تجار ایرانی) ایجاد شود. در چنین پایگاهی تجار چالش‌ها و مشکلات را می‌بینند و هرکسی می‌تواند یک گوشه کار را بگیرد.

فعالان اقتصادی به این مرکز نیاز دارند. لذا ضرورت دارد که با حمایت دولت خانه تجاری شکل بگیرد. اتاق بازرگانی نیز آمادگی دارد که آنجا را اداره کند و آن را به استقبال مالی برساند. نکته دیگر بحث تسهیل سرمایه‌گذاری قطری‌ها در ایران است. باید موانع سرمایه‌گذاری ایران را حذف کرد. باید بتوانیم با همکاری بازرگانی این آمادگی‌ها را در اختیار خود داشته باشیم تا در اتاق بازرگانی این مشکلات داخلی است.

سفر رئیس جمهور همایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری برگزار کنیم. می‌توان صنایع را دعوت کرد تا پروژه‌های سرمایه‌گذاری خود را به ما ارائه دهند، ما نیز از طریق اتاق بازرگانی به طرف‌های قطری پروژه‌ها را معرفی خواهیم کرد. برگزاری جام جهانی فرصتی مغفتم است اما ایران از آن بهره‌بردار می‌کند. یک نگاه وجود دارد که ما حتی توریست‌های ایرانی اسفاده کنیم به نحوی که متقاضیان بتوانند صبح روزهایی که با این هست به دوحه بروند و آخر شب با پرواز در کیش اقامت داشته باشند. با توجه به هزینه‌های بالای اسکان در قطر (در این جام جهانی) این کار شدنی است. تحقق این امر باید چند پیش‌نیاز دارد؛ یکی اینکه ویزا مولتی صادر شود یعنی کسی که در دوره جام جهانی ویزای دوحه را می‌گیرد بتواند تردد کند که خوشبختانه ویزاها مولتی است. نکته بعدی، اسکان در کیش یا قشم با توجه به ظرفیت‌های بسیار زیاد است که در این خصوص باید برنامه‌ریزی صورت گیرد که اسکان محقق شود، اساساً در آن تاریخ یک مسافر است. نکته بعدی ایران‌ها و محدودیت فرودگاه حمد قطر است. امیدواریم با تدبیر و رایزنی این موضوع حل شود.